

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD Y CYFARFOD	14 Mai 2013
TEITL YR EITEM	YMATEB I ARGYMHELLION CRAFFU: PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU CYDLYNU, CYNLLUNIO A DARPARU GWASANAETHAU CLUDIANT
AELOD CABINET	Cyng. W Gareth Roberts

CYD-DESTUN

- 1 Diolch am yr wybodaeth yr wyf wedi ei dderbyn mewn perthynas â'r drafodaeth a gynhaliwyd yn y cyfarfod diweddar o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau. Deallaf fod nifer o bwyntiau wedi eu codi gan y tri chyfwelai a bod gan aelodau'r Pwyllgor gwestiynau yn codi yn ymwneud a'r materion yma ac mae dyma'r wybodaeth a gyfeiriwyd i mi ar gyfer eu hystyried.
- 2 Gallaf gadarnhau fy mod wedi cael cyfle i gael trafodaeth ddechreuol gyda swyddogion yr Adran Rheoleiddio a fy mod wedi darparu ymateb dechreuol i Gadeirydd y Pwyllgor o fewn yr amserlen a osodwyd. Mae'r adroddiad hwn wedi ei seilio ar yr ymateb gwreiddiol hwnnw gyda man ychwanegiadau o ran eglurder.
- 3 Roedd y neges a dderbyniais yn nodi y dylid cyfeirio rhai o'r sylwadau at aelodau eraill o'r Cabinet. Hoffwn gadarnhau bod hyn yn adlewyrchiad cywir o'r sefyllfa. Lle mae hyn yn berthnasol, 'rwyf wedi cyfeirio hyn dan y pwyntiau unigol gan gyfyngu fy sylwadau i faterion o fewn maes fy nghyfrifoldebau.

CYDLYNU, CYNLLUNIO A DARPARU GWASANAETHAU CLUDIANT

- 4 Nodaf eich bod fel Pwyllgor yn awyddus i ddiolch i'r Gwasanaeth am eu gwaith yn y maes yma. Hoffwn innau hefyd fynegi fy nioch i'r Gwasanaeth am yr holl waith caled a wnaed dros y ddwy flynedd diwethaf mewn perthynas ag ail-edrych ar y ddarpariaeth cludiant ar draws Gwynedd. Oherwydd gwendidau'r gorffennol, nid oes amheuaeth fod datgymalu'r trefniadau hanesyddol a'u hail adeiladu unwaith eto yn dasg sylweddol ac nad yw ymgymeryd a gwaith o'r fath yn debygol o blesio pawb bob tro.
- 5 Credaf fod y Gwasanaeth yn ymgymeryd a'r dyletswyddau yma yn drwyadl ac yn broffesiynol ac 'rwyf innau hefyd yn ddiolchgar iddynt am wneud hyn a'm galluogi fel Aelod Cabinet, i arwain ar y mater. Nid yw'r gwaith wedi ei gwblhau eto, ond 'rwyf yn hyderus fod gan y Gwasanaeth afael da ar beth sydd angen ei gyflawni a bod y materion sydd yn flaenoriaeth yn cael sylw priodol ac amserol yn y rhaglen waith.

- 6 Yn ystod y ddwy flynedd diwethaf, mae blaenoriaeth yr Uned Cludiant Integredig wedi ei roi ar ail lunio'r Gwasanaeth Cludiant Cyhoeddus a Cludiant Ysgolion. Tra bod y gwaith yma yn parhau, yn ystod 2013/14 gyda sylw i'w roi i Ardal Arfon. Bwriedir rhoi ffocws ar gludiant cymunedol a'r ddarpariaeth mewn perthynas â gwasanaethau cymdeithasol.
- 7 Erbyn hyn, mae bron pob swydd o fewn yr Uned Cludiant wedi ei llenwi neu bod y gwaith yn cael ei gyflawni drwy drefniant neilltuoel ac mae hyn yn ein galluogi i neilltuoel amser swyddogion penodol i hwyluso'r gwaith ar dasgau penodol sy'n flaenoriaeth yn y rhaglen waith.

GWAITH GYDA'R 3YDD SECTOR

- 8 Dros y blynyddoedd diwethaf mae rhyw gymaint o waith wedi ei wneud gyda'r 3ydd sector i geisio adanabod cyfleoedd o ran cydweithio a darparu gwasanaethau cludiant cymunedol cynaliadwy. Er nad yw'r gwaith yma wedi ei gwblhau mae rhaglen ddrafft yn ei le ar ei gyfer a bwriedir ail afael yn y rhaglen hon yn ystod 2013/14.
- 9 Tra bod cyfraniad pwysig yn cael ei wneud, ni all y sector Cludiant Cymunedol aros yn ei unfan nac yn ei ffurf draddodiadol. Mae yn fwriad defnyddio adnodau o'r Cynllun 3 Blynedd i weithio gyda'r sector i drawsnewid/ail-ddylunio gwasanaethau Cludiant Cymunedol ar draws y Sir. Ni ellir osgoi hyn, yn enwedig gyda trefniadau ariannu Cludiant Cymunedol bellach yn cael ei wneud ar lefel rhanbarthol. Tra yn rhoi ffocws ar wneud y ddarpariaeth yn gynaliadwy yng Ngwynedd, bydd rhaid gwneud hyn yng nghydestun cydweithio gyda awdurdodau eraill er sicrhau cysondeb ar draws Gogledd Cymru.
- 10 Mae llawer o waith casglu gwybodaeth i'w wneud yn y lle cyntaf ac efallai na fyddwn mewn sefyllfa i roi cynllun peilot arall o fewn un ardal o Wynedd yn ei le yn ystod y flwyddyn hon. Rhaid hefyd cofio bod gwasanaethau ar alw eisoes wedi eu cyflwyno yn ambell ran o Gwynedd. Credaf y dylai'r gwaith casglu gwybodaeth fod wedi ei gwblhau mewn da bryd i ystyried priodoldeb y cynlluniau pellach ar gyfer eu gwireddu o 2014/15. Mae'n debyg mai'r neges allweddol yma yw bod y gwaith y mae'r Pwyllgor Craffu yn dymuno ei weld yn y maes Cludiant Cymunedol eisoes ar y gweill ac yn debygol o fod yn codi momentwm dros y misoedd nesaf.

MAPIO GWASANAETHAU CLUDIANT CYHOEDDUS AR DRAWS Y SIR

- 11 Gallaf gadarnhau fod rhan gyntaf o'r gwaith yma eisoes wedi ei wneud yn ardaloedd Meirionnydd a Dwyfor ar gyfer y broses ail dendro. Unwaith y bydd y gwaith o ail dendro cludiant cyhoeddus ac addysg yn ardal Arfon wedi ei gwblhau, gall yr ail ran o adnabod ac asesu priodoldeb y ddarpariaeth gael ei gwblhau. Bryd hynny, bydd yn gyfle i adnabod y ddarpariaeth sydd ddim yn cael ei ddefnyddio ac adnabod cyfleon i ategu gwasanaethau mewn ardaloedd neu ar amseroedd eraill.
- 12 Unwaith y bydd y gwaelodlin yma wedi ei sefydlu, yna gellid rhoi ystyriaeth ofalus i sut y gellid addasu'r gwasanaethau ymhellach fel eu bod yn cyfarfod ac anghenion cludiant cyhoeddus cymunedau Gwynedd.

- 13 Dylid nodi bod y Cabinet yn awyddus gweld cludiant yn cael sylw yn y Cynllun Strategol arfaethedig a hynny oherwydd ei gyfraniad i gyflawni rhai o amcanion strategol y Cyngor megis; lleihau allaniadau carbon; gwella mynediad i waith; hybu cymunedau gwledig cynaliadwy. Ystyriaf hyn yn un o'r materion sydd rhaid i mi fel Aelod Cabinet barhau i roi blaenoriaeth iddo dros y ddwy flynedd nesaf.
- 14 Wrth gwrs, rhaid hefyd cadw mewn cof ein bod yn byw mewn cyfnod o gynni ariannol ac y gallai toriadau pellach o gyfeiriad Llywodraeth ganolog olygu y bydd angen gwneud toriadau yn hytrach nac ategu'r gwasanaeth. Mae newidiadau o ran darparu gwasanaethau trwy drefniant rhanbarthol a newidiadau o ran ariannu yn rhanbarthol hefyd yn debygol o gael cryn ddylanwad ar y maes yma yn y dyfodol. Ni allaf gadarnhau beth sy'n debygol o ddigwydd gyda'r materion yma ar hyn o bryd ond ystyriaf eu bod yn faterion y dylai pawb ohonom gadw mewn cof.

TREFNIADAU CLUDIANT AMGEN

- 15 Mae gwaith mewn perthynas ac ymarfer da mewn ardaloedd eraill o Gymru a Lloegr wledig yn cael ei ystyried pan yn asesu cyfleoedd posib i sefydlu gwasanaethau yng Ngwynedd. Ystyriaf fod y gwaith yma yn elfen barhaus o waith yr Uned Cludiant. Os oes gwersi i'w dysgu o ardaloedd eraill neu enghreifftiau da y gellid eu defnyddio, mae'r briff y mae'r Uned Cludiant Integredig wedi ei gael gennyf yn rhoi arweiniad clir y dylent ystyried y materion yma.
- 16 Rwy'n siŵr bod aelodau'r Pwyllgor eisoes yn gyfarwydd â champau i gynnig darpariaeth amgen sydd eisoes wedi eu gweithredu yng Ngwynedd. Dros y ddwy flynedd diwethaf, mae rhai gwasanaethau cymharol wedi newid i fod yn wasanaethau ymatebol neu ar alw (Demand Response Transport - DRT). Mae hyn yn un dull o gynnal gwasanaethau mewn ardaloedd lle mae poblogaeth isel a defnydd isel o gludiant cyhoeddus, tra ar yr un pryd yn cadw costau i'r pwrs cyhoeddus i lawr ac yn gymorth i sicrhau nad yw cerbydau yn teithio yn wag.
- 17 Un o'r darpariaethau amgen mwyaf amlwg yng Nghymru os nad yn ehangach yw gwasanaeth y Sherpa sy'n cael ei gynnal mewn partneriaeth gyda Cyngor Conwy ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri. Yn y trefniant yma mae incwm o feysydd parcio a phartneriaeth flaengar gyda'r darparwr yn galluogi cynnal gwasanaeth sy'n cynorthwyo rheolaeth effeithiol o draffig, parcio a diogelwch ffyrdd, yn hyrwyddo yr economi mewn pentrefi a chanolfannau gwasanaeth lleol, yn hwyluso symudiad ymwelwyr ac yn gymorth i ddarparu gwasanaethu cludiant y gall trigolion lleol yn ogystal ac ymwelwyr eu defnyddio.
- 18 Yng ngoleuni yr uchod, ystyriaf bod angen unrhyw gamau penodol pellach mewn perthynas â chomisiynu ymchwil. Wedi dweud hyn, os oes gan aelodau enghreifftiau i'w dwyn i'm sylw, yna byddwn yn ddigon bodlon eu derbyn a sicrhau bod yr Uned yn rhoi ystyriaeth iddynt fel rhan o'r gwaith datblygol.

ARIANNU DARPARIAETH CLUDIANT CYMUNEDOL

- 19 Yn anffodus, nid yw cais y Pwyllgor mewn perthynas ac ystyried ariannu'r darpariaethau cludiant cymunedol cyfredol yng Ngwynedd am dair blynedd er mwyn rhoi cyfle iddynt gynllunio ar gyfer y tymor hir gan fonitro'r sefyllfa yn flynyddol, yn un y gellid ei gytuno iddo.
- 20 O'r 1 Ebrill 2013, oherwydd penderfyniad y Gweinidog, mae'r adnoddau ar gyfer cludiant cymunedol yn cael ei ddostrannu gan y Consortia Trafnidiaeth Rhanbarthol a hynny ar sail amodau penodol. Nid yw ymrwymo arian am 3 blynedd felly o fewn gallu na hawliau Cyngor Gwynedd. Mae'n fwriad gan y Consortia i gadw lefel y cyfraniad yn agos at y lefel bresennol yn y flwyddyn gyntaf sef 2013/14. Wedi hynny, fe fydd gwaith yn cael ei wneud i alluogi'r Consortia i dargedu yr arian yn fwy penodol ac i sicrhau fod yr arian ddim yn cael ei ystyried fel taliad sefydlog blynyddol ond yn hytrach fel arian sydd yn galluogi'r darparwyr unigol presennol i sefydlu i fod yn gynaliadwy yn y tymor hir gan hefyd arallgyfeirio rhyw gymaint o arian i ehangu'r ddarpariaeth.
- 21 Yn naturiol, fe fyddaf yn gwneud pob ymdrech i sicrhau bod darpariaeth cludiant gymunedol yng Ngwynedd yn derbyn cefnogaeth haeddiannol gan y Consortia. Fodd bynnag, ceisio dylanwadu fyddwn ac ni ellir rhoi sicrwydd y bydd ein dadleuon yn cario'r dydd yn erbyn dadleuon o gyfeiriadau awdurdodau ac ardaloedd eraill, heb son am ddymuniadau posib y Llywodraeth fydd yn cael eu hamlygu drwy feini prawf unrhyw gynllun ariannu. Wedi dweud hyn, efallai y bydd y newid yma yn y trefniadau ariannu yn creu'r posibilrwydd i ariannu cynlluniau peilot newydd fel a godwyd gan aelodau'r Pwyllgor Craffu.

RHEWI GWARIANT AR AROS FANNU BYSIAU AC ARWYDDION

- 22 Yr wyf yn nodi'r dymuniad y mae aelodau'r Pwyllgor Craffu yn ei fynegi. Fodd bynnag, nid yw yn bosib i anwybyddu yr elfennau yma pan yn ystyried darparu gwasanaethau cludiant. Mae arosfannau bysiau glan a hwylus yn cyfrannu tuag at lefelau defnydd gwasanaeth ac mae'r arwyddion a'r amserlenni yn yr arosfannau yn allweddol mewn perthynas â hybu nifer defnyddwyr. Mae peidio gwneud buddsoddiad yn cael effaith andwyol ar lefelau'r gwasanaeth ac felly mae angen sicrhau buddsoddiad priodol yn yr elfennau yma. Yn ychwanegol, mae ystyriaethau iechyd a diogelwch angen sylw ac felly bydd rhaid neilltuo cyllideb ar gyfer yr elfennau yma.
- 23 Dylw'n hefyd dynnu eich sylw fod yr arian sydd wedi ei glustnodi ar gyfer yr elfennau yma ar hyn o bryd yn gwbl annigonol i'w cynnal a'u gwella e.e. nid oes arian wedi ei glustnodi ar gyfer cynnal a glanhau'r cyfnewidfeydd bysus megis yr un ym Mangor, Caernarfon, Oakeley Arms ayb. Nid yw'r cynnig felly, yn fy marn i, yn un ymarferol i'w weithredu.

INTEGREIDDIO TRAFNIDIAETH SIROL A RHANBARTHOL

- 24 'Rwyf yn cytuno cant y cant fod angen cydlynu llwybrau trafnidiaeth ar draws y Sir a thu hwnt i ffiniau'r Sir. Mae hyn yn allweddol os am sefydlu gwasanaeth integredig sydd yn hwylus ar gyfer defnyddwyr. 'Rwyf hefyd yn cefnogi yr egwyddor o gychwyn gwasanaethau yn gynt yn y bore a pharhau yn hwyrach yn y nos i ardaloedd gwledig.
- 25 Fodd bynnag, 'rydym i gyd yn ymwybodol bod gallu'r Cyngor i ehangu'r ddarpariaeth yn y modd yma yn gwbl ddibynnol ar yr adnoddau ariannol sydd ar gael. Y gwasanaethau yn fuan yn y bore a hwyr yn y nos yn aml iawn yw'r rhai sydd ddim yn cael eu defnyddio gan lawer o deithwyr ac felly rhain ydi'r gwasanaethau sydd ddim yn hyfyw i gwmnïau eu darparu yn fasnachol sydd yn anodd eu cyfiawnhau am gymhorthdal ariannol gan y Cyngor neu o ran hynny gan y Llywodraeth.
- 26 Trwy'r broses ail dendro bresennol, sydd eisoes wedi ei chwblhau ym Meirionnydd ac yn Nwyfor, bydd y gwaelodlin o wasanaethau Cludiant Cyhoeddus craidd wedi ei sefydlu. Unwaith y bydd y broses wedi ei chwblhau yn Arfon, a disgwylir i yn Medi 2014, hyn fod yn weithredol yna gellid ystyried os yw'r adnoddau gan y Cyngor ar gyfer darparu gwasanaethau ychwanegol fyddai yn ehangu'r gwasanaeth ar gyfer cychwyn yn gynt yn y bore a pharhau yn hwyrach gyda'r nos i ardaloedd gwledig.
- 27 Ar fy nghais i, mae'r Uned Cludiant eisoes wedi edrych ar ddarpariaeth ychwanegol o'r math yma mewn un ardal, a daeth yn gwbl glir y byddai'r gost o sybsideiddio y gwasanaeth yn £58 am bob £1 o incwm fyddai yn cael ei dalu gan deithwyr ar y bysiau. Mae hyn yn dystiolaeth glir y byddai'r lefel defnydd ar y gwasanaethau yn yr ardal honno yn hynod isel, ac felly, rhaid ystyried yn ofalus os yw yn ddarpariaeth y dylai'r Cyngor fod yn ei ddarparu. Gallaf gadarnhau fy mod wedi gofyn i'r Gwasanaeth edrych eto ar yr achos yma gan geisio canfod os oes opsiynau eraill, rhatach y gellid eu hystyried.
- 28 Yr amser i edrych ar briodoldeb y rhwydwaith craidd yw pan fydd y broses ail dendro wedi ei chwblhau ar draws y Sir gyfan, ac 'rwyf eisoes wedi cyfarwyddo'r Pennaeth Rheoleiddio ar Uned Cludiant i roi trefniadau a rhaglen yn ei lle ar gyfer cyflawni hyn. Bydd hynny yn rhoi cyfle i mi ystyried cyfres o ddewisiadau mewn perthynas â darparu gwasanaethau ychwanegol neu leihau gwasanaeth lle nad oes defnydd ohonynt.
- 29 Mae'n gynamserol i mi wneud unrhyw addewidion neu sylwadau hyd nes y bydd y gwaith yma, ar sail y gwaelodlin llawn, wedi ei gwblhau a bydd unrhyw benderfyniad yn gorfod cael ei wneud yng nghyd-destun y cyd-destun ariannol sy'n wynebu'r Cyngor gan gynnwys dylanwad lefelau arian a ddosrennir gan y Llywodraeth.

CLUDIANT ADDYSG

- 30 'Rwyf yn nodi'r gyfres o faterion a godwyd gan y Pwyllgor Craffu mewn perthynas â Cludiant Addysg. Fodd bynnag, mae nifer o'r materion yma yn rhai y dylid eu hystyried yn y lle cyntaf gyda'r Adran Addysg gan eu bod yn faterion ariannu a pholisi. Rhaid cadw mewn cof mae rôl yr Uned Cludiant Integredig yw caffael a rheoli gwasanaethau ar ran yr adrannau cleient sef yr Adran Addysg yn yr achos yma.

- 31 Byddai gan yr Uned Cludiant gyfrifoldebau penodol mewn perthynas â gwireddu rhai o'r materion yma os byddai yr Adran Addysg yn dymuno eu darparu ac yn addasu'r gofynion y disgwylir i'r Uned Cludiant eu gweithredu. Fodd bynnag, credaf nad yw yn briodol i mi ymateb ar y materion yma ac y dylai rhain gael eu cyfeirio yn y lle cyntaf i'r Cyng. Siân Gwenllïan fel yr Aelod Cabinet priodol.
- 32 Yr un mater yr hoffwn wneud sylw arno mewn perthynas â'r maes yma yw'r materion yn ymwneud a **Diogelwch ac Ansawdd y Cerbydau**. Drwy'r broses ail-dendro mae'r contractau wedi eu tynhau yn sylweddol i geisio sicrhau bod materion diogelwch ac ansawdd yn cael y sylw priodol. Gan eu bod bellach yn faterion sydd yn y contractau mae yn bosib eu monitro hwy yn y effeithiol ac os bydd y gwaith hwnnw yn dangos nad yw cwmnïau yn cyfarfod ac amodau eu contractau yna bydd y Cyngor yn cymeryd y camau priodol gan gynnwys cyfeirio'r materion i VOSA neu'r Comisiynydd Trafnidiaeth, er sicrhau bod diogelwch ac ansawdd y cerbydau yn cael y sylw priodol.
- 33 I gloi, hyderaf fod yr adroddiad hwn yn cyfarch y pwyntiau mae aelodau'r Pwyllgor wedi eu codi. Os ydych yn dymuno cael mwy o wybodaeth neu eglurhad ar unrhyw agwedd o fy ymateb gellid gofyn cwestiwn yn y Pwyllgor neu gall aelod unigol gysylltu â mi neu'r Gwasanaeth drwy e bost. Mi geisiwn ymdrin ar mater mor fuan ag sydd yn ymarferol bosib.

RHAGLEN WAITH YR UNED CLUDIANT

- 34 Fel gwybodaeth ychwanegol, ac mewn ymgais i gynnig tystiolaeth bod llawer ar y gweill o ran trawsnewid ac ail ddylunio darpariaeth Cludiant yng Ngwynedd, bydd cyfeiriad yn cael ei wneud i raglen waith yr Uned fel rhan o'r cyflwyniad i'r Pwyllgor. Mae hon yn raglen sydd yn ymateb i'r hyn o welaf i, ac 'rwyf yn gobeithio yr hyn a welwch chi, sydd yn bwysig, ac mae wedi ei datblygu gan Uwch Reolwr y Gwasanaeth Trafnidiaeth a Phennaeth yr Adran Rheoleiddio. Mae sawl her sylweddol o'n blaenau yn enwedig ymdrin ag elfennau cyllidol a'r cyd-destun o reolaeth rhanbarthol o'r ddarpariaeth cludiant, ond 'rwyf yn hyderus y bydd y rhaglen hon wedi ei chytuno yn yr wythnosau nesaf ac y bydd yn y sail i ddarparu gwasanaethau cludiant effeithiol ac effeithlon yn y Sir.